

Độc thoại: “Tôi gọi Mẹ Tho là Mẹ Thơ”

Tác Giả: Nguyễn Hồng Quốc
Thứ Ba, 13 Tháng 4 Năm 2010 19:42

Có lần, trên Tạp chí Thơ tại California, năm 1994, Thanh Tâm Tuy nhiên gọi Bùi Giáng là “mọt thiên tài tu học ghê gớm nhất của thi ca Việt Nam hiện đại”

và là “mọt học trò bậy bạ”.

Bậy bạ học trò bậy bạ cái gì?

Bùi Giáng 2 tháng trước khi mất – 8.1998

Theo tôi, Bùi Giáng bậy bạ học trò, trộm cắp, bậy bạ nghề hoài nghi, nghề dâm vờ. Thì mọt số khá đông các nhà thơ khác miền Nam thời kỳ 1954-75 cũng hoài nghi, cũng dâm vờ. Song, có dĩ nhiên, không ai sống dâm vờ cùng số nghề hoài nghi, số dâm vờ như là Bùi Giáng.

Thì Bùi Giáng là nghề phú thịch phun lên từ học dĩ nhiên số của học ông. Nghề khác các

Độc thoại: “Tôi gọi Mồ Tho là Mồ Thờ”

Tác Giả: Nguyễn Hồng Quốc
Thứ Ba, 13 Tháng 4 Năm 2010 19:42

---

nhà thơ khác, Bùi Giáng lười ngủ trang thơ m k ch c a mình b ng m t gi ng c t nhã, bông đùa. Trong m t bài viết về Hàn Mặc Tử, sau khi ghi nhận thơ Hàn Mặc Tử là “m t tiếng thét và m t l i than. Tiếng thét đ y máu, tiếng than tràn ngập h vô. Lúc hãi hùng khi p đ m, lúc qu nh qu l c phách xiêu h n”, Bùi Giáng nhắc đ n thơ c a chính ông, nh m t s so sánh:

“Thôi tôi làm... là m t cách dều ba đào v chân tr i khác. Đi vào gi a trung tâm bão giông m t lúc thì l p th i xô ngôn ngữ thoát ra, phá vòng vây áp b c. Tôi g g m v i châu ch u chu n chu n, đem phó thác th m ho tr n gian cho chu n chu n mang trên hai cánh m ng bay đi. Bay v T Trúc Lâm, bay v S ng Hy L p, ghé Calvaire vi ng thăm m t vong h n bát ngát, r i quay tr v đ ng ru ng làm m c t chẵn trâu. Làm m c t chẵn trâu không xong b trâu bò ch y l c, phá phách mùa màng khoai s n, thì tôi ch y v b m báo v i ni cô cho phép con chu n chu n c a tôi c l u m t phút giây trong linh h n bao dung ph ng tr ng. Ni cô xua đu i tôi thì tôi ra b sông n m ng khóc m t mình th đ i gi a chiêm bao. Trong chiêm bao, th v lãng đãng thì t đó v n b t tuy t cũng lãng đãng chiêm bao.” (Thi ca t t ng, 1969, tr. 102-3).

Có dều ba đào v chân tr i nào khác thì ba đào v n c là ba đào, đ ng bi n v n c là đ ng bi n. Bay đi đâu cánh chu n chu n c a Bùi Giáng cũng g p giông bão. Giông bão đ y lên, tr c h t, t đôi cánh c a nó: ngôn ngữ.

Đã đành, làm thơ, ai cũng chú tr ng đ n ngôn ngữ. Song tôi có c m t ng ít có ai b ám nh b i v n đ ngôn ngữ m t cách n ng n, tri n miên nh Bùi Giáng.

Ch “ngôn ngữ” th ng xuyên xu t hi n trong thơ ông, đ c bi t trong hai t p th m i xu t b n h i ngo i sau 1975, đ đó, câu “Đ ng qua ngôn ngữ tuy t trừ”, hay “Đ ng qua ngôn ngữ đi p trùng” và “Đ ng qua ngôn ngữ cu i cùng” đ c nh c đi nh c l i nhi u l n trong nhi u bài thơ khác nhau.

Hãy đ ý đ n nhóm t “đ ng qua ngôn ngữ”: v i Bùi Giáng, đ ng nh công vi c làm thơ ch y u là m t cu c hành trình v t qua ng n đèo cheo leo c a ngôn ngữ tr c khi là b t c m t cái gì khác. Ng n đèo y không nh ng cheo leo mà còn mù m t, thăm th m. Ph n l n các câu th k ti p m y câu v a đ n đ u là bóng đêm (M ng xuân vi n v ng đêm bù cho đêm; M ng xuân vi n v ng đêm l ng l y đêm; M ng xuân vi n tuy t đêm t ng t ng đêm). Xuân, , thì xuân. Nh ng đêm v n m t mừng đêm. Đêm vô t n. Ngôn ngữ không làm cho bóng đêm y tan bi n. Trái l i.

Độc thơ: “Tôi gọi M. Tho là M. Th.”

Tác Giả: Nguyễn Hồng Quốc
Thứ Ba, 13 Tháng 4 Năm 2010 19:42

---

*Chạm ngòi bút sọt se vào mực
Viết ra câu thúc giọng sấm sét mùa
(Mùa xuân chiêm bao)*

Trong lúc hủu hủt các nhà thơ khác, mực dù nhún chân đợc vẽ thơ hủm hủu cợa nhà thơ trong xã hủi, vẽ n tin tợng vào ngôn ngữ và vẽ n tợ hào vẽ công vẽ cợa sáng tợ o cợa mình, nói nhủ mợy lợi thơ cợa Thanh Tâm Tuyợn, “cuợc hành trình hoàn toàn cợ đợc” trên mợ t “con đợ đợng chợ a ai tợ i”, Bùi Giáng, ngữợc lợi, tuy vẽ n làm thơ, hủn nợ a, còn làm thơ cợc kợ nhiợ u, nhiợ u hủn bợ t cợ mợ t ngữợ i nào khác, lợi cợ vẽ rợ t coi thơợng cái vẽ cợ làm thơ ợ y và chợ c chợ n là không mợ y tin tợ đợng vào khợ năng thơ hiợ n cợ a ngôn ngữ:

*Ngợ i diên ngôn ngữ đợ p trùng
Đợ chợng nhủ mợng đợ chợng nhủ mợ
Thợ a em ngôn ngữ quợ t quợ
Làm sao nói hợ t nghiợ p nghợ ngữợ i diên
(Ngợ i diên)*

Trong quyợ n “Mùa thu trong thi ca”, Bùi Giáng vẽ t:

*“mợ t hôm mai thơ o bợ o rợng
làm thơ bê bợ i sao bợng đợ rong
phợ phợng ngữ mợ cợ quanh năm
(Sa mợ cợ phát tợ t)*

Có ngữợ i đợ c câu thơ thợ y đợ ra bợ c mình hợ i: “Phợ phợng đợ cợ cợ nào mợ cợ! Thơ ngữ thi sĩ ợ nói tợ m phợ, sai sợ thợ t!” ợ y thơ là ngữợ i ta cợ đợng bợ c thi ca mợ t cách không chính đợng. Và trợ m trợng hủn nợ a, ngữợ i ta tợ đợng chợng nhủ tin rợng ngôn ngữ cợ thơ nói ra đợ đợ c sợ thợ t. Tợ đợng chợng nhủ ngữợ i ta chợng bao giợ suy gợ m vẽ Kim Cợ đợng Kinh. Thơ gian ngôn ngữ phi chân kinh.”

Ngôn ngữ không nhợng quợ t quợ, không nhợng không nói ra đợ đợ c sợ thợ t mà, hủn nợ a, trong thơ i hiợ n đợ i, đợ c biợ t, khi cuợ c chiợ n tranh lợ nh giợ a hai khợ i Tợ bợ n - Cợng sợ n đợng gay gợ t, khi cuợ c chiợ n tranh giợ a hai miợ n Nam và Bợ c Viợ t Nam đợng ợc liợ t, khi vẽ n đợ thơng bợ i không nhợng đợ đợ c quyợ t đợ nh ngoà chiợ n trợ đợng mà còn trên các bàn hợ i nghợ quợ c tợ, ngôn

Độc thoại: “Tôi gọi Mẹ Tho là Mẹ Thờ”

Tác Giả: Nguyễn Hoàng Quốc
Thứ Ba, 13 Tháng 4 Năm 2010 19:42

---

ngôi còn có tác động ngược lại: nó che giấu sự thật và, thay vì đem lại sự cảm thông giữa loài người, nó lại làm cho con người và người nhìn nhau, thù ghét lẫn nhau, say sưa chém giết lẫn nhau. Đó là lý do tại sao Bùi Giáng lại

*Tôi gọi Mẹ Tho là Mẹ Thờ
Mẹ Thờ muôn đời là Lạc Tịch hôm nay
Tôi gọi Sóc Trăng là Sóc Trăng
Giữa người và sự sống phôi gái thơ ngây
(Lên lên lung tung)*

Bùi Giáng xáo trộn chữ nghĩa để nói lên một sự thật: ngôn ngữ đang bị xáo trộn, đang bị tha hoá. Bùi Giáng gọi Mẹ Tho là Mẹ Thờ, Mẹ Thờ, người ta cho là hài hước hoặc điên khùng, nhưng chúng tôi là trong cuộc sống người ta đã không từng gọi một kẻ bán nước là yêu nước, một kẻ giết người như ngoé là nhân đạo, một kẻ bán súng vào anh em vào đảng bào vào đảng loài vì một thiên đàng không từng có nào đó là cách mạng đó à?

Chúng tôi là người ta đã không từng gọi nhà tù là trại học tập, đức tài là tập trung dân chúng, sống đời là đời cao trí tuệ, khế xanh khế đỏ là quốc gia, thái độ khom lưng trước người bang là biểu hiện của tinh thần dân tộc đó à? Thế thì chữ “Mẹ Tho” bằng bất cứ chữ nào trong từ điển chính trị Việt Nam hiện đại người ta sẽ thấy ngay cái điếu mà Ionesco từng nói: “một nền văn minh của ngôn ngữ là một nền văn minh quynh trí, hiền đôn”.

Ngôn ngữ một linh hồn. Ngôn ngữ xác xơ, rách mướp, tội lỗi. Nhưng người thực loài người nhẩy cảm nhận trong thời đại chúng ta đã thật vĩ đại. Sự thật vĩ đại, Tây phương, dân đôn sự im lặng của một sự sống cảm bút, sự ra đời của loài kẻch không lỗi; Bùi Giáng, tỏ ra như người vĩ đại loài thời này:

*- ... Một hai hai một di hài
Dài hy hữu một ngàn bài chòm ma
Chờ xin? Chờ hỏi? Vết gà?
Và thân thơ máu me và thơ tởng...*

*- Ma đến rồi ô mà
Xin tin ô đâu là đôn đây*

Độc thoại: “Tôi gọi Mẹ Tho là Mẹ Thờ”

Tác Giả: Nguyễn Hoàng Quốc
Thứ Ba, 13 Tháng 4 Năm 2010 19:42

---

*Xin nô đơ thí xi đờ y
Xè rê tê n n ng n n y n i c n
A tin a t oan h n
Vong u n y cung đ n c t trêu
Ng i ô t đ u bèo
thôi th v y thu vèo sang thu
L ng bay thân th pha mù
S ng mây tuy t đ y thân bù cho thân
(Đ m Tiên)*

Thôi 1954-75, miền Nam có nhiều người viết về chiến tranh và những đau khổ do chiến tranh gây ra, nhưng có lẽ không có nhà thơ nào dùng hình thức viết thơ ngắn sâu sắc như tác giả con người thời kỳ: sự mất tin tưởng đối với ngôn ngữ và thơ đó, sự thông cảm giữa người và người.

Chính vì lẽ đó, tôi cho Bùi Giáng là nhà thơ tiêu biểu nhất của chủ nghĩa hình vô Viết Nam.

Thích ông, tôi thích nhất là khía cạnh đó.